

NATT I CARACAS

KARINA SAINZ BORGÓ

Natt i Caracas

Översättning av Lina Wolff

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Citatet av Jorge Luis Borges är översatt av Lasse Söderberg,
citatet av Sofokles av Emil Zilliacus.

www.albertbonniersforlag.se

ISBN 978-91-0-017981-6
Copyright © Karina Sainz Borgo, 2019
Originalalets titel: *La hija de la española*
Först utgiven av Lumen, 2019
Utgiven i överenskommelse med
Casanovas & Lynch Literary Agency, S.L.
Översättning: Lina Wolff
Omslag: Matilda Svensson
Tryck: ScandBook UAB, EU

*Till de män och kvinnor som föregått mig.
Och till dem som kommer.*

*För alla historier om hav är politiska och vi
fragment som söker ett hemland.*

Inget kan skrämma dig, poet
Inte ens vinden genom taggtråden [...]
Gå med högburet huvud
Men må det du skriver
Inte sakna mening

Yolanda Pantin, »Bäckenbenet«

För jag var feg, om än av tapper stam.

Jorge Luis Borges, »Samvetskvalet«

Jag har själv vuxit upp bland främlingar,
jag liksom du en gång.

Sofokles, »Oidipus i Kolonos«

Vi begravde min mor med det hon hade på sig. Den blå klänningen, de svarta skorna med platt sula och de polariserade solglasögonen. Det var det enda möjliga sättet att ta farväl för det gick inte att skilja de där kläderna från hennes person – det hade varit som att återlämna henne till jorden i ofullständigt skick. Vi begravde allt, för efter hennes död återstod ändå ingenting för oss. Vi hade ju inte ens varandra. Den dagen kraschade vi, besegrade av tröttheten. Hon i sin tråkista, jag på en stol utan armstöd i ett fallfärdigt kapell, det enda lediga av de fem eller sex som jag kontaktat för likvakan och som gick att hyra i bara tre timmar. Men om staden led brist på begravningsbyråer hade den desto fler krematorieugnar. Folk åkte in och ut ur dem, likt de bröd som numera saknades på bageriernas hyllor och som hamrade hårt mot vårt minne i hungern.

Om jag fortfarande pratar om den dagen i plural så är det av gammal vana. Med åren hade vi smält ihop, som om vi vore två delar av det svärd som vi behövde för att försvara varandra. Medan jag tänkte ut skriften till gravstenen insåg jag att den

första döden äger rum i språket, i den handling som rycker loss subjekten från nuet för att plantera dem i förfluten tid. Förvandlingen av subjekt till avslutade handlingar, saker som både påbörjats och avslutats i en utplånad tid. Det som var, men som aldrig mer ska bli. I själva verket skulle min mor från och med nu endast existera böjd i en annan form. När jag begravde henne begravde jag också min barndom som dotter utan avkomma. På en plats på väg att dö där vi hade förlorat allt, till och med de ord som hittills alltid förankrat oss i nuet.

Sex personer kom till min mors likvaka. Ana var den första. Hon gick med fötterna släpande efter sig, stöttad under armen av Julio, hennes man. Hon såg ut som om hon tagit sig igenom en mörk tunnel som mynnade ut i den värld som beboddes av oss andra. Sedan några månader tillbaka genomgick hon en behandling med bensodiazepiner, men nu hade effekten börjat mattas av. Hon hade nätt och jämnt så många tabletter kvar att hon kunde få i sig sin dagliga dos. Precis som det saknades bröd så saknades också Alprazolam, och uppgivenheten banade sig väg med samma förtvylade kraft som uppfyller dem som ser allt de behöver för att leva försvinna. Människor, platser, vänner. Minnen, mat, ro, frid, vishet. »Förlora« förvandlades till det utjämnande verb som Revolutionens Barn använde emot oss.

Ana och jag hade lärt känna varandra på litteraturvetenskapliga institutionen. Vi förstod snart att det

fanns ett slags samstämmighet mellan våra personliga helveten. Så även den här gången. Samtidigt som min mor lades in på avdelningen för palliativ vård arresterade Revolutionens Barn Anas bror, Santiago. Samma dag tillfångatogs även tiotals andra studenter. De fick sina ryggar uppslitna av bösshagel, blev pryglade i något gathörn eller så våldtogs de med gevärspipor. Santiago togs till »Graven« där fångarna utsattes för alla tre ovanstående behandlingar, men över tid.

Santiago tillbringade mer än en månad i ett fängelse som grävts ut fem våningar under jorden och där det varken fanns ljud, fönster, dagsljus eller ventilation. Det enda som hördes var rälsens vibrationer när tunnelbanan drog förbi ovanför deras huvuden. Han bodde i en av sju celler som låg på rad efter varandra, så att ingen skulle kunna vare sig se eller på något annat sätt förstå vilka andra som anhållits samtidigt. Varje cell var två gånger tre meter stor. Golvet och väggarna var vita. Det var även sängarna och gallret genom vilket en bricka med mat skickades in. De fick aldrig några bestick. Vilde de äta, fick de göra det med händerna.

Ana hade inte hört något om Santiago på flera veckor nu. Hon fick inte ens längre det samtal som hon och Julio betalade en summa pengar för varje vecka, och inte heller det bristfälliga bevis på att han levde som anlände i form av bilder från mobiltelefoner vars nummer aldrig var detsamma två gånger.

De visste inte om han ännu var vid liv, eller om

han var död. »Vi vet inget om honom«, sa Julio med låg röst när han dragit sig bort från den stol där Ana under en halvtimme suttit och betraktat sina fötter. Under hela tiden lyfte hon bara blicken tre gånger, och då för att ställa frågor.

– Hur dags ska Adelaida begravas?

– Klockan halv tre.

– Jaha, sluddrade hon. Var?

– På La Guairita-kyrkogården, gamla delen. Mamma köpte platsen för länge sedan. Den har fin utsikt.

– Jaha ...

Ana verkade göra ytterligare en ansträngning, som om det innebar en ofantlig prövning att alls uttala orden:

– Vill du komma och bo hos oss tills det värsta är över?

– Jag åker till Ocumare tidigt imorgon bitti för att träffa mina mostrar och överlämna några saker till dem, ljög jag. Men tack ändå. Du mår nog inte så bra du heller.

– Sant.

Hon gav mig en kyss på kinden och gick. Ingen vill vaka över en främmande död när man vet att man snart ska vaka över en egen.

Två pensionerade lärarinnor som hållit kontakten med min mor dök också upp: María Jesús och Florencia. De framförde sina kondoleanser och gick även de snart, medvetna som de var om att det inte fanns något de kunde säga för att fylla tomheten efter en

kvinnor som dött alltför unga. De lämnade kapellet i rask takt, som om de ville hinna bort från döden innan den skulle börja förfölja också dem. Inte en enda krans anlände till begravningsbyrån, förutom min. Ett arrangemang av vita nejlikor som nätt och jämnt täckte kistans övre hälft.

Min mors båda systrar – mina mostrar Amelia och Clara – kom inte. De var tvillingar. Den ena var fet och den andra mager. En åt oupphörligt och den andra åt bara en liten kopp med svarta bönor till frukost medan hon rökte en cigarett som hon själv rullat. De bodde i Ocumare de la Costa, en by i Araguaregionen inte långt från Catabukten och Choróní. En plats där det blå vattnet slickar den vita sanden, och som förbinds med Caracas av närapå oframkomliga vägar som nu höll på att falla sönder helt.

Under sina åttio levnadsår hade mostrarna Amalia och Clara inte rest till Caracas mer än högst en gång. De lämnade inte den gamla byn ens för att komma på min mors examensfest, trots att hon varit den första från familjen Falcón som läst på universitetet. Hon var så vacker på bilderna som togs då. Hon stod i den stora aulan på Universidad Central de Venezuela med hårt sminkade ögon, tuperat hår som plattats till av studenthatten, examensbeviset i de stela händerna och ett ganska ensligt leende, som om hon tyglade en känsla av vrede. Min mamma sparade den där bilden och sitt examensintyg som behörig lärare tillsammans med den annons som mina mostrar satte

in i den regionala tidningen *El Aragüeño*, för att hela världen skulle få veta att det numera fanns en diplomerad yrkesutövare i familjen Falcón.

Mina mostrar träffade vi inte ofta, en eller två gånger per år. Vi tillbringade juli och augusti månad i byn, och ibland också karnevalstiden eller påsken. Vi gav dem ett handtag med pensionatet och hjälpte dem ekonomiskt. Min mor gav dem lite pengar samtidigt som hon smågnabbades med dem, sa till den ena att hon skulle sluta äta och till den andra att hon skulle börja. De välkomnade oss med frukostar som fick det att vända sig i magen på mig. Späck, stekt korv, tomat, avokado och guarapokaffe – en brygd av kanel och sockerrörssaft som filterats genom en saftsil och med vilken de sedan förföljde mig genom hela huset. Drycken åsamkade mig flera svimningsanfall som de väckte mig ur med en jämmerlåt som de sjöng likt matronor som tappat alla koncepter.

– Adelaida, lilla gumman, tänk om min mamma hade sett dig så här, ett så magert och svagt flickebarn, då skulle hon ha gett dig majsbullar med svål! kunde moster Amelia, den feta, säga. Men vad gör du egentligen med den här lilla varelsen? Hon ser ju ut som en stekt sill. Vänta nu, min lilla flicka. Snart kommer jag ... sitt stilla där, gumman!

– Amelia, låt henne vara. Det faktum att du alltid är hungrig betyder inte att alla andra också är det, genmälde moster Clara från innergården där hon stod och betraktade sina mangoträd och rökte.

– Moster, vad gör du därute? Kom in, vi ska snart äta.

– Vänta, jag försöker se om svinpälsarna till grannar har försökt slå ner mangofrukterna med en käpp igen. Häromdagen fick de med sig tre påsar.

– Nu ska du få se, ät bara en om du vill, men det finns tre till, sa moster Amelia som kommit tillbaka från köket med en tallrik där hon lagt två bullar fyllda med grönsaker och grovmalen fläskfärs. Du behöver det här. Ät, ät nu min flicka, ät innan det bli kallt!

Efter att ha diskat satte de sig på gården för att spela bingo tills ett gissel i form av ett moskitmoln punktligt drog in över oss varje kväll klockan sex, varpå vi skrämde bort det med rök från torra kvistar som vi satte eld på. Vi samlade ihop ett bål och satte oss intill för att se hur det glödde efter det att solen gått ner. Då brukade en av de två – ibland Clara och ibland Amelia – vrida sig i sin solstol och med viss skuffelse uttala de ödesdigra orden: »Den avlidne.«

Det var så de kallade min far – en ingenjörstudent vars önskan att gifta sig helt hade upplösts när min mor berättade för honom att hon väntade barn. Att döma av den ilska som mina mostrar hyste mot honom skulle man kunna tro att han lämnat också dem i sticket. De tänkte på honom mycket oftare än min mor, som jag aldrig hörde nämna hans namn. För min pappa hörde aldrig mer av sig. Det var i alla fall vad hon sa till mig. Jag tyckte det var en mer än utmärkt anledning till att vi inte skulle sörja hans

frånvaro. Om han aldrig velat veta av oss, varför skulle vi då förvänta oss något från honom?

Jag tänkte aldrig på vår familj som stor. Familjen var jag och min mor. Vårt släktträd började och slutade med oss. Tillsammans formade vi en växt, ett slags tjockbladig planta som kunde växa varsomhelst. Vi var små och ådriga, i det närmaste trådiga, kanske för att vi inte skulle komma till skada när någon ryckte bort en del eller till och med hela rotsystemet. Vi var skapta för att uthärda. Vår värld upprätthölls av den jämvikt som vi tillsammans lyckades bibehålla. Allt annat var något exceptionellt, något utöver det vanliga, och därmed kunde det också undvaras. Vi satt inte och väntade på någon, vi var oss själva nog.